

Bruxelles, 20. siječnja 2021.
(OR. en)

5487/21

ECOFIN 56
UEM 15

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 20. siječnja 2021.

Za: Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, glavni tajnik Vijeća Europske unije

---

Br. dok. Kom.: COM(2021) 32 final

Predmet: KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA
Europski gospodarski i financijski sustav: poticanje otvorenosti, snage i
otpornosti

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2021) 32 final.

Priloženo: COM(2021) 32 final

Bruxelles, 19.1.2021.
COM(2021) 32 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I
SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Europski gospodarski i financijski sustav: poticanje otvorenosti, snage i otpornosti

1. UVOD

Cilj je „geopolitičke Komisije” predsjednice von der Leyen ojačati ulogu Europske unije (EU) na svjetskoj sceni. Geopolitički kontekst promijenio se tijekom proteklih desetljeća, a došlo je i do velikih tehnoloških i društvenih promjena. Svjetsko gospodarstvo sve je multipolarnije, a kratkoročnim nastojanjem određenih aktera da ostvare jednostrane interese može se ugroziti učinkovita multilateralna suradnja.

U komunikaciji Komisije iz svibnja 2020. naslovljenoj „Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju”¹ istaknuta je potreba da EU u tom kontekstu izgradi i očuva „**otvorenu stratešku autonomiju**”. EU ima ključnu ulogu u oblikovanju sustava globalnog upravljanja i razvoju obostrano korisnih bilateralnih odnosa, ali se pritom treba zaštititi od nepoštenih praksi i zlouporabe. To je u skladu sa zalaganjem EU-a za otpornije i otvorenije globalno gospodarstvo, učinkovita međunarodna financijska tržišta i multilateralni sustav utemeljen na pravilima.

Ovom se Komunikacijom utvrđuje kako EU može ojačati svoju otvorenu stratešku autonomiju u makroekonomskom i financijskom području **promicanjem međunarodne uloge eura, jačanjem infrastrukture financijskog tržišta EU-a, poboljšanjem provedbe i primjene sustava sankcija EU-a** te povećanjem otpornosti EU-a na učinke nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih sankcija i drugih mjera trećih zemalja². Komunikacija je dio šireg skupa mjera za jačanje otvorene strateške autonomije i otpornosti EU-a³.

Prvo, većom međunarodnom ulogom eura gospodarstvo bi se zaštitilo od šokova povezanih s deviznim tečajem, smanjilo bi se oslanjanje na druge valute te bi se smanjili troškovi transakcija, financiranja i upravljanja rizikom. Time bi se doprinijelo i postizanju globalnih zajedničkih ciljeva, kao što su otpornost međunarodnog monetarnog sustava, stabilniji i diversificiraniji globalni valutni sustav te širi izbor za tržišne operatere, što bi svjetsko gospodarstvo učinilo manje osjetljivim.

Kao stabilna i vjerodostojna valuta euro već ima važnu ulogu izvan granica EU-a i europodručja. Euro je druga najčešće korištena valuta prema kriteriju udjela u globalnim

---

¹ COM(2020) 456, „Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju”, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

² Zakonodavne ili regulatorne mjere koje se nastoje primijeniti izvan državnog područja neke zemlje i bez dovoljne povezanosti s njom obično se smatraju „izvanteritorijalnim” mjerama.

³ Uključuju preispitivanje trgovinske politike, zajedničku komunikaciju o jačanju doprinosa EU-a multilateralizmu utemeljenom na pravilima, ažuriranu industrijsku strategiju i digitalne strategije te novu strategiju EU-a i SAD-a za globalne promjene. U Izvješću o strateškim predviđanjima 2021. Komisija će razmotriti jačanje otvorene strateške autonomije Europe iz dugoročne međusektorske perspektive.

plaćanjima. Udio eura u globalnim plaćanjima u studenome 2020. iznosio je oko 38 %⁴. Udio eura u globalnim deviznim pričuvama trenutačno iznosi oko 20 %⁵.

Drugo, financijski sektor koji dobro funkcionira nije ključan samo za osiguravanje financiranja i ulaganja za europsko gospodarstvo, već je i važan temelj za globalni uspjeh poduzeća i građana EU-a. Od ključne je važnosti i za poticanje inovacija u digitalnom gospodarstvu i pokretanje zelene tranzicije, kako je navedeno u europskom zelenom planu⁶. Osim toga, zbog povlačenja Ujedinjene Kraljevine, važnog financijskog središta, iz EU-a još je veća potreba za daljnjim produblivanjem Unijinih tržišta kapitala. Treće, brža, čvršća i učinkovitija primjena i izvršavanje sankcija EU-a⁷, kao i čvršća politika za borbu protiv nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih sankcija i drugih mjera trećih zemalja, pogodovat će ostvarenju EU-ova cilja postizanja otvorene strateške autonomije i otpornosti. Jačanje instrumenata vanjske politike EU-a usko je povezano s međunarodnom ulogom eura i otpornim financijskim sektorom jer omogućuje EU-u da brani svoje interese na međunarodnoj razini i da se zauzima za svoje vrijednosti koristeći se svim alatima koji su mu na raspolaganju.

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 ima brojne posljedice. Prvo, pokazala je potencijalne prednosti viševalutnog međunarodnog financijskog sustava kojim bi se bolje smanjile financijske napetosti i rizici za stabilnost. Drugo, pad procijenjene vrijednosti poduzeća iz EU-a tijekom krize povećao je rizik od predatorskog preuzimanja nekih strateških poduzeća EU-a, uz rizik od gubitka tehnološkog znanja i iskustva te poremećaja u nizu lanaca vrijednosti.

Međutim, tijekom pandemije pokazale su se i prednosti EU-a. EU je uspostavio okvir za koordinirani odgovor na krizu i njezine gospodarske posljedice. Dugoročnim proračunom i inicijativom Next Generation EU Unija je stavila na raspolaganje dosad najveći paket poticaja radi potpore oporavku i postavljanju temelja za moderan i održiviji EU. Odgovorom na krizu jača se otpornost EU-a, pruža snažno jamstvo tržištima i gospodarskim subjektima te jača povjerenje ulagatelja u EU i euro.

Odgovor na krizu usto čini EU važnim sudionikom na financijskim tržištima. Komisija je do studenoga 2020. od ukupno predviđenih 100 milijardi EUR izdala već 39,5 milijardi EUR socijalnih obveznica u tri kruga izdavanja u okviru Europskog instrumenta za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE) kako bi pomogla očuvati radna mjesta i omogućila građanima da zadrže svoje poslove. Interes ulagatelja za te instrumente bio je vrlo snažan, što je i pokazatelj snažnog kreditnog rejtinga obveznica Unije. Kako bi se financirao instrument Next Generation EU, Komisija će se u ime Unije zadužiti na tržištima kapitala za iznos do 750 milijardi EUR u razdoblju 2021.–2026. To je izdavanje prilika za uspostavu globalne

---

⁴ Izvješće *SWIFT RMB Tracker* za prosinac 2020.: *Live and delivered, MT 103 and MT 202 (Customer initiated and institutional payments), Excluding payments within Eurozone* (Izravno i isporučeno, poruke MT 103 i MT 202 (plaćanja klijenata i institucionalna plaćanja), osim plaćanja unutar europodručja).

⁵ Europska središnja banka, „19. godišnji pregled međunarodne uloge eura” (lipanj 2020.), dostupno na <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire202006~81495c263a.en.html>

⁶ COM(2019) 640, „Europski zeleni plan” Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

⁷ „Mjere ograničavanja” iz članka 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

referentne točke (krivulja prinosa) za međunarodne ulagatelje koji žele ulagati u imovinu u eurima.

2. TEMELJ ZA SNAŽNIJI EU

Veliko integrirano unutarnje tržište utemeljeno na čvrstim gospodarskim načelima, pouzdan i predvidljiv pravni sustav i vladavina prava temelji su otpornosti EU-a. Istodobno, EU mora učinkovitije koristiti svoje komparativne prednosti u tim područjima i promicati ih izvan svojih granica.

Ključni je cilj otvorene strateške autonomije EU-a zaštititi i produbiti jedinstveno tržište, kojim se podupire euro i otvorenost EU-a trgovini i ulaganjima s ostatkom svijeta. Svaka politika kojom se poboljšava funkcioniranje jedinstvenog tržišta, povećava dubina i poboljšava likvidnost financijskih tržišta, promiče gospodarski rast i osigurava financijska i fiskalna stabilnost jača geostrateški i gospodarski utjecaj EU-a. To uključuje politike za pripremu EU-a za buduće izazove, a posebno za poticanje digitalnog gospodarstva i zelene tranzicije kako bi se poduzećima i pojedincima pružile mogućnosti za održiv rast i povećanje učinkovitosti u EU-u i izvan njega.

Kako bi se ojačalo jedinstveno tržište, europskom gospodarstvu potrebna je bolja internetska povezanost te snažnija industrijska i tehnološka prisutnost u strateškim područjima, kao što su umjetna inteligencija, superračunalstvo i računalstvo u oblaku. Europska unija isto tako mora iskoristiti prilike za gospodarstvo izgradnjom zajedničkih europskih podatkovnih prostora te infrastrukture i usluga u oblaku. Digitalna transformacija financijskog sektora ključna je sastavnica njegove otpornosti i ovisi o regulatornom okviru EU-a kojim se olakšavaju inovacije, promiču financije utemeljene na podacima i jača kiberotpornost. Istodobno će rad EU-a na „ozelenjivanju” financijskih tržišta i osiguravanju održivijeg financiranja, među ostalim većom transparentnošću taksonomije EU-a za održiva ulaganja, biti ključan za pružanje snažnih poticaja financijskom sektoru.

Od globalne financijske krize 2008. i dužničke krize koja je uslijedila EU je ostvario znatan napredak u poboljšanju svojeg institucijskog ustroja, čime je europodručje postalo privlačnije međunarodnim ulagateljima. Nastavio je jačati i produbljivati ekonomsku i monetarnu uniju (EMU) na temelju učinkovitog okvira za koordinaciju ekonomskih politika te učinkovitog i stabilnog financijskog sustava. Potonje uključuje: bankovnu uniju, jačanje i ujednačavanje nadzora banaka i upravljanje krizama u europodručju; uniju tržišta kapitala, kojom se proširuje pristup kapitalu i njegova mobilnost u cijelom EU-u te uspostavljanje i jačanje Europskog stabilizacijskog mehanizma, u okviru kojeg se pruža financijska pomoć državama članicama europodručja radi sprečavanja kriza u europodručju. U svim tim područjima ostvaren je znatan napredak. Međutim, još nije iskorišten puni potencijal daljnje integracije u tim ključnim područjima. Važni elementi koji nedostaju su, primjerice, stvaranje europskog sustava osiguranja depozita, pojednostavnjenje pristupa tržištima vlasničkog kapitala za mala i srednja poduzeća, olakšavanje dugoročnih ulaganja i usklađivanje okvira za nesolventnost u cijeloj Uniji. Osim toga, brзом provedbom zajedničkog zaštitnog mehanizma za Jedinstveni fond za sanaciju i razvojem instrumenata za osiguravanje likvidnosti u sanaciji povećala bi se vjerodostojnost okvira za sanaciju.

Ključna mjera 1.: Doprinos bankovne unije i znatan daljnji napredak u izgradnji unije tržišta kapitala kao sredstva podupiranja otpornosti EU-a i produbljivanja

Pojavili su se novi izazovi. Pandemija bolesti COVID-19 prije svega je ljudska tragedija s trajnim posljedicama za ljude i društvo. Međutim, može ostaviti i trajne posljedice na europsko i svjetsko gospodarstvo. Stoga EU podupire nov, snažniji i održiviji gospodarski model. Povlačenjem Ujedinjene Kraljevine iz EU-a nastala je velika potreba i prilika za razvoj infrastruktura domaćeg tržišta. Instrumenti za rješavanje tih pitanja moraju se temeljiti na politikama za povećanje rasta i učinkovitosti te na okvirima za njihovu potporu.

Kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 EU je pokrenuo dosad nezabilježen plan oporavka „Next Generation EU”. Mehanizam za oporavak i otpornost najveći je program plana oporavka u vrijednosti od najviše 672,5 milijardi EUR zajmova i bespovratnih sredstava za financiranje reformi i ulaganja u državama članicama. Ulaganja i reforme iz nacionalnih planova za oporavak i otpornost pomoći će državama članicama da iskoriste mogućnosti zelene i digitalne tranzicije te da se uhvate ukoštac s ključnim gospodarskim i socijalnim izazovima koji su utvrđeni u okviru EU-a za upravljanje i koordinaciju ekonomskih politika. Izdavanje visokokvalitetnih obveznica u eurima u okviru instrumenta Next Generation EU znatno će doprinijeti dubini i likvidnosti tržišta kapitala EU-a te će njih i euro učiniti privlačnijima za ulagatelje. Izdavanjem obveznica EU bi mogao potaknuti interes međunarodnih ulagača osiguravanjem niskorizične komponente uravnoteženih portfelja i doprinijeti upotrebi eura kao rezervne valute⁸.

Osim toga, Komisija je objavila i ažurirani akcijski plan za uniju tržišta kapitala⁹, strategiju za plaćanja malih vrijednosti za EU¹⁰ i strategiju za digitalne financije¹¹. Početkom 2021. donijet će obnovljenu strategiju održivog financiranja. Paketom mjera za oporavak tržišta kapitala¹² izmijenjena su pravila EU-a o tržištima kapitala kako bi se poduzećima u EU-u pomoglo pri prikupljanju kapitala na javnim tržištima, pružila potpora kreditnom kapacitetu banaka i potaknula ulaganja tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19. I paketom o bankarstvu¹³ nastoji se olakšati kreditiranje gospodarstva.

⁸ Vidjeti i: SWD(2020) 276, „Analiza gospodarstva europodručja”, poglavlje 5., Radni dokument službi Komisije priložen dokumentu COM(2020) 746 (Preporuka za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja).

⁹ COM(2020) 590: „Unija tržišta kapitala za građane i poduzeća – novi akcijski plan”, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

¹⁰ COM(2020) 592: Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o strategiji za plaćanja malih vrijednosti za EU.

¹¹ COM(2020) 591: Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o strategiji za digitalne financije za EU.

¹² Tim se paketom tržištima kapitala olakšava pružanje potpore europskim poduzećima radi oporavka nakon krize. Paket uključuje ciljane izmjene pravila o tržištima kapitala, posebno Uredbe (EU) 2017/2401, Uredbe (EU) 2017/2402, Uredbe (EU) 2017/1129 i Direktive 2014/65/EU.

¹³ Cilj je tog paketa osigurati da banke i dalje mogu kreditirati gospodarstvo i pridonijeti ublažavanju teških gospodarskih posljedica koronavirusa. Uključuje Interpretativnu komunikaciju o računovodstvenim i bonitetnim okvirima EU-a (COM(2020) 169) te ciljane „brze izmjene” bankarskih pravila EU-a, posebno Uredbe (EU) br. 575/2013 i Uredbe (EU) br. 648/2012.

Financijska tržišta isto tako imaju ključnu ulogu u ostvarenju ambicija EU-a u području klime i okoliša. Europski zeleni plan i energetske i klimatske ciljevi EU-a¹⁴ potaknut će velike promjene u trgovini EU-a energetskim proizvodima, što će rezultirati razvojem novih tržišta, kao što je tržište vodika, i povećanjem potrebe za stabilnim strateškim lancima opskrbe za obnovljivu energiju i druge tehnologije koje su ključne za zelenu tranziciju i energetske sigurnost EU-a. Za tu će gospodarsku preobrazbu biti potrebna znatna javna i privatna ulaganja te preusmjerenje tokova ulaganja u održive projekte.

Na temelju tih politika EU mora provesti dodatne ciljane mjere u okviru sljedeća tri stupa:

- jačanje međunarodne uloge eura povezivanjem s partnerima iz trećih zemalja radi promicanja upotrebe eura, instrumenata i referentnih vrijednosti nominiranih u eurima, prevladavanja prepreka njegovoj globalnoj upotrebi te jačanja njegova statusa međunarodne referentne valute u energetskom i robnom sektoru,
- daljnji razvoj infrastruktura financijskog tržišta EU-a i povećanje njihove otpornosti, među ostalim na izvanteritorijalnu primjenu sankcija i drugih mjera trećih zemalja,
- daljnje promicanje ujednačenog izricanja i izvršavanja sankcija EU-a.

3. JAČANJE MEĐUNARODNE ULOGE EURA

Euro je ključni simbol i instrument integracije i autonomije EU-a. Temelj je za plaćanje roba i usluga, razmjenu valuta, zajmove i transakcije na tržištima kapitala. Služi i kao valuta izdavanja računa, kao sredstvo pohrane vrijednosti izvan europodručja i kao rezervna valuta. U Komunikaciji iz prosinca 2018. naslovljenoj „Prema snažnijoj međunarodnoj ulozi eura”¹⁵ utvrđene su ključne mjere za jačanje međunarodne uloge jedinstvene valute. Komunikaciji je priložena Preporuka o međunarodnoj ulozi eura u području energije¹⁶, a potom je provedeno pet sektorskih savjetovanja o ulozi eura na deviznim tržištima, u energetskom sektoru, na tržištima sirovina, u trgovini poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te u prometnom sektoru¹⁷.

---

¹⁴ Komisija je u rujnu 2020. iznijela prijedlog za smanjenje emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030., kojim bi se promijenio sadašnji plan smanjenja emisija kako bi se postigla klimatska neutralnost do 2050. Prijedlog je sadržan u dokumentu COM(2020) 562: „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana”. Za više informacija vidjeti https://ec.europa.eu/clima/policies/eu-climate-action_hr

¹⁵ COM(2018) 796, „Prema snažnijoj međunarodnoj ulozi eura”, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću (sastanak na vrhu država europodručja), Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, dostupno na https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication_-_towards_a_stronger_international_role_of_the_euro.pdf

¹⁶ C(2018) 8111, Preporuka Komisije o međunarodnoj ulozi eura u području energije, popraćena radnim dokumentom službi Komisije „Promicanje međunarodne uloge eura u području energije” (SWD(2018) 483).

¹⁷ Rezultati pet ciljanih savjetovanja sažeti su u radnom dokumentu službi Komisije „Jačanje međunarodne uloge eura. Rezultati savjetovanja” (SWD(2019) 600).

Sa stajališta provedbe monetarne politike, veća upotreba eura može donijeti koristi, kao što su emisijska dobit, odnosno prihod od izdavanja valute, veća monetarna autonomija i snažniji globalni prijenos monetarne politike. Povećanom upotrebom eura smanjili bi se i troškovi transakcija, upravljanja rizikom i financiranja te učinak šokova povezanih s cijenama na deviznom tržištu¹⁸. Čini se da su te koristi veće od troškova, kao što je pritisak na aprecijaciju valute u razdobljima poteškoća. Snažnija uloga eura pridonijela bi i većoj sistemskoj stabilnosti jer bi se tako diversificirao globalni valutni sustav i ublažili učinci asimetričnih šokova, posebno onih povezanih s monetarnom politikom trećih zemalja. Nesmetano funkcioniranje aranžmana povezanih s likvidnošću, kao što su ugovori o razmjeni i repo ugovori s trećim zemljama, pomaže Europskoj središnjoj banci (ESB) da ispuni svoj cilj očuvanja stabilnosti cijena, sprečava da se manjak likvidnosti u eurima pretvori u rizike za financijsku stabilnost i može doprinijeti jačanju globalnog položaja eura. U razdobljima likvidnosnih poteškoća ti mehanizmi smanjuju rizik od učinaka prelijevanja na financijska tržišta europodručja i predstavljaju važan likvidnosni zaštitni mehanizam za treće zemlje koje u velikoj mjeri upotrebljavaju euro za financijske i poslovne transakcije. Raznolikijim globalnim monetarnim okruženjem poboljšala bi se i ukupna prilagodljivost međunarodne trgovine tečajnim usklađivanjima, posebno kad je riječ o gospodarstvima u usponu¹⁹..

Snažnija međunarodna uloga eura tada bi mogla biti dijelom šireg trenda u kojem diversifikacija valute u određivanju cijena i financiranju pridonosi stabilizacijskoj ulozi vanjskih mehanizama za uravnoteženje i usklađivanja deviznog tečaja.

Nadovezujući se na prijedloge navedene u prethodnom odjeljku, Komisija radi na dodatnim mjerama za promicanje globalne upotrebe eura.

Povećanje trgovine dužničkim vrijednosnim papirima, robom i povezanim financijskim instrumentima nominiranim u eurima

EU je najveći svjetska trgovinska sila, koja sudjeluje u više od četvrtine svjetske trgovine²⁰. Euro je 2018. bio valuta koja se najviše upotrebljavala za izvoz iz EU-a, dok se američki dolar najviše upotrebljavao za uvoz u EU. Iako trgovci mogu slobodno odabrati valutu za trgovanje na temelju tržišnih razmatranja, trgovinski sporazumi EU-a pružaju mogućnosti za promicanje upotrebe eura. Dovršetak sporazuma koji će naslijediti Sporazum iz Cotonoua²¹ omogućit će EU-u i njegovim afričkim, karipskim i pacifičkim partnerima da potaknu širu upotrebu svojih valuta, a Komisija će istražiti dodatne

¹⁸ Europska središnja banka, „18. godišnji pregled međunarodne uloge eura” (lipanj 2019.), dostupno na <https://www.ecb.europa.eu/pub/ire/html/ecb.ire201906~f0da2b823e.en.html#toc1>

¹⁹ Boz, E., Gopinath, G. i Plagborg-Møller, M. (2017.) „Global Trade and the Dollar” (Globalna trgovina i dolar), Radni dokumenti Međunarodnog monetarnog fonda, svezak 17(239).

²⁰ Isključujući trgovinu unutar EU-a, udio EU-27 u svjetskom izvozu 2019. iznosio je 15,6 % za robu i 22,5 % za usluge, dok je njegov udio u svjetskom uvozu iznosio 13,9 % za robu i 21,0 % za usluge. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10934584/KS-EX-20-001-EN-N.pdf/8ac3b640-0c7e-65e2-9f79-d03f00169e17>

²¹ EU i Organizacija afričkih, karipskih i pacifičkih država (OAKPD) 3. prosinca 2020. postigli su politički dogovor o tekstu novog sporazuma o partnerstvu koji će naslijediti Sporazum iz Cotonoua. Sporazum, koji stranke trebaju odobriti, potpisati i ratificirati, obuhvaćati mnoga područja, od održivog razvoja i rasta do ljudskih prava, mira i sigurnosti, te će biti usmjeren na poboljšanje položaja svake od regija. Kad stupi na snagu, Sporazum će služiti kao novi pravni okvir i smjernica za političke, gospodarske i suradničke odnose između EU-a i 79 članova OAKPD-a u sljedećih dvadeset godina. Više informacija dostupno je na <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/welcome-access2markets-trade-helpdesk-users>.

moгуćnosti za promicanje upotrebe eura u toj regiji. Komisija će razmotriti mogućnosti za rješavanje problema utvrđenog nedostatka informacija povezanih s plaćanjima trgovaca u eurima. U tu se svrhu mogu aktivirati delegacije EU-a, a dodatne bi se informacije mogle objavljivati u bazi podataka o pristupu tržištu „Access2Markets”²².

Tržišta robe jedan su od ključnih aspekata globalne trgovine. Od donošenja Preporuke Komisije o međunarodnoj ulozi eura u području energije ostvaren je znatan napredak u upotrebi eura na tržištima plina u EU-u. Udio potpisanih ugovora o prirodnom plinu u eurima povećao se s 38 % u 2018. na 64 % u 2020.²³ Usto se u cijelom se svijetu sve više priznaju i upotrebljavaju referentne vrijednosti nominirane u eurima. Kako bi se dodatno povećala upotreba eura u trgovini robom, Komisija će nastaviti raspravljati s glavnim dionicima u ključnim strateškim sektorima, uključujući one koji se odnose na robu, zrakoplovstvo, zdravstvo i kritične sirovine za obnovljivu energiju.

Financijska tržišta EU-a usto moraju ostati konkurentna i privlačna međunarodnim sudionicima na tržištu. U kontekstu šireg paketa za oporavak tržišta kapitala Komisija je predložila niz mjera u okviru Direktive o tržištu financijskih instrumenata (MiFID II)²⁴ kako bi potaknula ulaganja i trgovanje. To je uključivalo smanjenje nekih zahtjeva koji su preveliko opterećenje ili otežavaju razvoj tržišta kapitala EU-a. Osim toga, Komisija je predložila izmjenu pravila iz Direktive MiFID II koja se primjenjuju na tržišta energetske izvedenice. Time se želi pomoći razvoju energetske tržišta nominiranih u eurima i omogućiti poduzećima iz EU-a da upravljaju svojim rizicima, a istodobno zaštititi integritet tržišta robe²⁵.

Nadovezujući se na uspješnu reformu tržišta robnih izvedenica u području energije, posebno električne energije i plina, provedenu u kontekstu paketa za oporavak tržišta kapitala, Komisija će 2022. preispitati Uredbu o referentnim vrijednostima²⁶. Cilj je tog preispitivanja olakšati stvaranje indeksa nominiranih u eurima koji bi obuhvaćali ključne sektore gospodarstva, uključujući energetska tržišta u nastajanju, kao što je tržište vodika. Komisija će to preispitivanje iskoristiti i kako bi procijenila je li potrebna daljnja reforma u cilju poboljšanja stabilnosti referentnih kamatnih stopa nominiranih u eurima. U skladu s međunarodnim zalaganjima za reformu ključnih stopa međubankovnog zaduživanja (IBOR), Komisija će redovito preispitivati pouzdanost svih ključnih ili sistemskih referentnih vrijednosti, posebno ako su nominirane u eurima.

---

²² Acces2Markets je baza podataka koja izvozniciima iz EU-a i uvozniciima u EU pruža informacije o carinama, porezima, pristojbama, pravilima o podrijetlu te postupcima i formalnostima. Više informacija dostupno je na <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/hr/content/o-access2markets>.

²³ Brojke se temelje na izračunu koje je osoblje Komisije izradilo s pomoću dostupnih izvora podataka.

²⁴ Direktiva 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92/EZ i Direktive 2011/61/EU.

²⁵ COM(2020) 280, Komisijin Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2014/65/EU u pogledu zahtjeva za informacije, upravljanja proizvodima i ograničenja pozicija radi potpore oporavku od pandemije bolesti COVID-19. Predloženim izmjenama pažljivo se prilagođavaju sustav ograničenja pozicija i područje primjene izuzeća povezanog sa zaštitom od rizika kako bi se potaknuo razvoj novih europskih tržišta i kako bi se proizvođačima omogućilo da se zaštite od rizika i istodobno očuvao integritet tržišta robe, osim u slučaju poljoprivrednih proizvoda, posebno ako je njihova temeljna roba namijenjena prehrani ljudi.

²⁶ Uredba (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o indeksima koji se upotrebljavaju kao referentne vrijednosti u financijskim instrumentima i financijskim ugovorima ili za mjerenje uspješnosti investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2014/17/EU te Uredbe (EU) br. 596/2014.

Komisija će 2021. provesti i daljnje preispitivanje MiFID-a i Uredbe o tržištima financijskih instrumenata (MiFiR). U okviru tog preispitivanja Komisija će predložiti poboljšanje, pojednostavnjenje i daljnje usklađivanje okvira za transparentnost tržišta vrijednosnih papira kako bi se povećalo sekundarno trgovanje dužničkim instrumentima nominiranim u eurima. To će uključivati izradu i primjenu konsolidiranih podataka o trgovanju, posebno za izdavanje korporativnih obveznica, odnosno uspostavu središnje baze podataka u kojoj se različiti izvori podataka nakon trgovanja objedinjuju u jedinstveni prikaz. Konsolidiranim podacima osigurat će se da se više trgovanja odvija na transparentnim reguliranim platformama, čime će se povećati dubina tržišta i privlačnost vrijednosnih papira nominiranih u eurima za izdavatelje i ulagatelje.

Ključna mjera 2.: Komisija će dodatno podupirati razvoj robnih izvedenica za energiju i sirovine nominiranih u eurima te će olakšati stvaranje indeksa referentnih vrijednosti i mjesta trgovanja nominiranih u eurima koji obuhvaćaju ključne sektore, uključujući energetska tržišta u nastajanju, kao što je tržište vodika.

Izdavanje u EU-u i informiranje ulagatelja i izdavatelja iz trećih zemalja

Provedbom instrumenata Next Generation EU i SURE, EU će postati jedan od glavnih izdavatelja dužničkih vrijednosnih papira u svijetu. Uspjeh prvih izdanja u okviru instrumenta SURE dokaz je potražnje međunarodnih ulagatelja za obveznicama koje izdaje EU, među ostalim i zbog njihove visoke kreditne kvalitete²⁷. EU će do 2026. izdati nove dužničke vrijednosne papire u vrijednosti od približno jednog bilijuna EUR²⁸. U okviru tih programa Komisija će izdavati obveznice s različitim rokovima dospijeca, uključujući kratkoročne vrijednosne papire.

²⁷ Na kraju 2020. vodeće agencije za kreditni rejting ocijenile su EU na sljedeći način: Fitch Ratings: AAA (stabilni izgledi); Moody's: Aaa (stabilni izgledi); S&P: AA (pozitivni izgledi); DBRS: AAA (stabilni izgledi); Scope: AAA (stabilni izgledi). Vidjeti *European Union: Investor Presentation* (Europska unija: prezentacija za ulagatelje, prosinac 2020.), dostupno na https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/eu-borrower/investor-relations_en.

²⁸ Unija je uspostavila Europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE) kako bi pomogla državama članicama u ublažavanju negativnih gospodarskih i socijalnih posljedica pandemije koronavirusa na njihovu državnom području. Njime se može pružiti financijska pomoć u iznosu do 100 milijardi EUR u obliku zajmova EU-a pogođenim državama članicama kako bi se riješio problem iznenadnog povećanja javnih rashoda za očuvanje radnih mjesta. Za više detalja vidjeti Uredbu Vijeća (EU) 2020/672 od 19. svibnja 2020. o uspostavi Europskog instrumenta za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE) nakon izbijanja bolesti COVID-19.

Instrument Europske unije za oporavak („Next Generation EU”) privremeni je instrument za oporavak u vrijednosti od 750 milijardi EUR za pomoć u otklanjanju neposredne gospodarske i socijalne štete uzrokovane pandemijom koronavirusa. Njime će se osigurati financijska sredstva za mjere i djelovanja koje treba provesti kako je navedeno u europskom planu oporavka, COM(2020) 456, „Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju”. Uredbom Vijeća 2020/2094 predviđa se dodjela:

- potpore u iznosu do 390 milijardi EUR u cijenama iz 2018. u obliku bespovratne potpore, povratne potpore putem financijskih instrumenata i za izdvajanje rezervacija za proračunska jamstva;
- do 360 milijardi EUR u cijenama iz 2018. u obliku zajmova državama članicama za program za financiranje oporavka i gospodarske i socijalne otpornosti potporom reformama i ulaganjima.

Na temelju toga organizirat će se komunikacija na visokoj razini sa sudionicima na tržištu, posebno izvan EU-a, kako bi se promicala ulaganja u obveznice nominirane u eurima. Naposljetku, Komisija će poticati institucije EU-a, javna tijela, nacionalne razvojne banke i multilateralne banke da u najvećoj mogućoj mjeri koriste euro u svojim aktivnostima i izdavanju obveznica.

Valuta ulaganja i izdavanja računa u međunarodnoj trgovini prvenstveno je tržišni izbor koji se temelji na čimbenicima koji uključuju stabilnost i povjerenje u institucije, veličinu i dubinu tržišta kapitala te integraciju u globalne vrijednosne lance u okviru međunarodne trgovine²⁹. Komisija će uspostaviti dijalog s javnim i privatnim partnerima u trećim zemljama kako bi stekla bolji uvid u prepreke široj upotrebi eura u trgovinskim i financijskim odnosima te mogućnosti njihova otklanjanja. Inicijative za poticanje jedinstvenog stava Europe na međunarodnoj sceni pridonijet će širenju globalnog dosega eura.

Komisija će organizirati ciljne makroekonomske dijaloge i radionice sa susjednim zemljama, s posebnim naglaskom na zemljama Istočnog partnerstva i južnog susjedstva zbog njihove geografske blizine i važnosti koju EU ima za mnoge od njih kao trgovinski partner, ulagatelj i izvor novčanih doznaka i makrofinancijske pomoći. Posebna pozornost posvetit će se i kontaktima s privatnim sektorom jer bi u njemu prepreke i mogućnosti upotrebe eura mogle biti drukčije. U tu će svrhu biti važna mreža delegacija EU-a i suradnja s Europskom službom za vanjsko djelovanje (ESVD).

Ključna mjera 3.: Komisija će pokrenuti aktivnosti informiranja kako bi promicala ulaganja u eurima, olakšala upotrebu eura kao valute izdavanja računa i nominacije te stekla bolji uvid u prepreke njegovoj široj upotrebi. To će se informiranje provoditi u obliku dijaloga, radionica i anketa s javnim i privatnim sektorom, financijskim regulatornim agencijama i institucijskim ulagateljima u susjedstvu i nekim globalnim partnerskim zemljama EU-a.

Uloga eura u „zelenoj” tranziciji

Europskim zelenim planom³⁰ zacrtan je put prema klimatskoj neutralnosti i okolišnoj održivosti u EU-u. Plan ima i globalnu dimenziju jer se njime promiče ispunjenje obveza međunarodne zajednice u okviru Pariškog sporazuma. EU će morati mobilizirati golemo ulaganje kako bi ostvario svoje energetske i klimatske ciljeve za 2030. i postao klimatski neutralan do 2050. te kako bi ostvario druge ciljeve zelenog plana, kao što su zaštita bioraznolikosti i prelazak na kružno gospodarstvo. Uz plan oporavka, promicanje održivog financiranja prilika je za razvoj financijskih tržišta EU-a u globalno središte „zelenog financiranja”, čime će se potaknuti upotreba eura kao standardne valute za održive financijske proizvode. Gotovo polovina svih globalnih zelenih obveznica 2019., uključujući one koje potječu izvan europodručja, bila je izdana u eurima³¹. Očekuje se da će taj udio rasti, posebno jer se 30 % ulaganja u okviru instrumenta Next Generation EU namjerava financirati zelenim obveznicama koje će se izdati za pokrivanje prihvatljivih rashoda uglavnom u okviru nacionalnih planova za oporavak i otpornost država članica.

²⁹ Europska središnja banka (lipanj 2020.), vidjeti prethodno navedeno.

³⁰ COM(2019) 640, vidjeti prethodno navedeno.

³¹ Vidjeti *Unleashing the euro's untapped potential at global level* (Ostvarivanje neiskorištenog potencijala eura na globalnoj razini), govor F. Panette, člana Izvršnog odbora ESB-a, održan na sastanku sa zastupnicima u Europskom parlamentu. Dostupno na <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200707~3eebd4e721.en.html>

Budući standard EU-a za zelene obveznice, taksonomija održivog financiranja EU-a te obveze izvješćivanja i objavljivanja informacija o održivom financiranju dodatno će doprinijeti zelenim ulaganjima u EU-u.

Nadalje, u EU-u i šire trebalo bi dodatno razviti ciljane trgovinske platforme za održive financijske instrumente nominirane u eurima, kao što su energetska tržišta u nastajanju, primjerice tržište vodika.

Sustavom EU-a za trgovanje emisijama (ETS) EU upravlja najvećim svjetskim tržištem ugljika, čiji promet i likvidnost kontinuirano rastu. Sustav EU-a za trgovanje emisijama pokazao se učinkovitim tržišnim alatom za poticanje troškovno učinkovitog smanjenja emisija. Emisije subjekata obuhvaćenih ETS-om smanjile su se za oko 35 % u razdoblju od 2005. do 2019. Komisija nastavlja jačati učinkovitost i otpornost sustava EU-a za trgovanje emisijama, uzimajući u obzir razvoj događaja, primjerice uspostavu rezerve za stabilnost tržišta. Komisija kontinuirano prati kretanja u trgovanju emisijskim jedinicama, uključujući učinak relevantnog izuzeća za pomoćne djelatnosti, posebno u okviru preispitivanja MiFID-a do kraja 2021., kako bi se pobrinula da tržišta ETS-a zadovoljavaju najviše standarde. Komisija očekuje da će sudionici na tržištu trgovati emisijskim jedinicama EU-a u okviru regulatornog i nadzornog sustava EU-a. Nova zajednička dražbovna platforma za emisijske jedinice bit će smještena u EU-u, kao i prethodna.

U lipnju 2021. Komisija će predstaviti zakonodavne prijedloge za postizanje EU-ova cilja EU-a smanjenja emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. u odnosu na 1990. („Paket za cilj od 55 %”)³². U sklopu tih mjera Komisija će predložiti proširenje sustava EU-a za trgovanje emisijama kako bi se obuhvatile emisije iz pomorskog prometa. Osim toga, u tom zakonodavnom prijedlogu razmatra proširenje primjene sustava trgovanja emisijama na emisije iz zgrada, cestovnog prometa ili sve druge emisije nastale izgaranjem fosilnih goriva. Time bi se mogla znatno povećati pokrivenost sustavom u pogledu sektorâ i emisija stakleničkih plinova.

Ključna mjera 4.: Komisija će promicati upotrebu zelenih obveznica kao alata za financiranje ulaganja i projekata potrebnih za postizanje ciljeva europskog zelenog plana. Namjera je Komisije da 30 % svih obveznica izdanih u okviru instrumenta Next Generation EU budu zelene obveznice.

Ključna mjera 5.: Komisija će razmotriti mogućnosti za proširenje uloge sustava EU-a za trgovanje emisijama kako bi se maksimalno povećao njegov doprinos okolišnim ciljevima te će podržati daljnje trgovanje u okviru tog sustava u EU-u.

Euro u digitalnom dobu

Jačanjem digitalnih financija uz istodobno rješavanje povezanih rizika poduprijet će se gospodarski oporavak EU-a i šira gospodarska transformacija. Daljnjim razvojem europskog digitalnog financijskog sektora ojačat će se otvorena strateška autonomija EU-a u području financijskih usluga te sposobnost zaštite financijske stabilnosti i vrijednosti EU-a.

³² COM(2020) 562, „Povećanje klimatskih ambicija Europe za 2030. Ulaganje u klimatski neutralnu budućnost za dobrobit naših građana”, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija; COM(2020) 690, „Program rada Komisije za 2021. Vitalna Unija u nestabilnom svijetu”, Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija.

Sve veći broj središnjih banaka u svijetu razmatra mogućnost uvođenja digitalnih valuta središnjih banaka. Iako banke već imaju pristup novcu središnje banke u digitalnom obliku putem svojih rezervi, novom se tehnologijom otvara mogućnost da digitalna valuta središnje banke za plaćanja malih vrijednosti bude izravno dostupna kućanstvima i poduzećima. Komisija i ESB ulažu napore u stvaranje snažnog i dinamičnog europskog digitalnog financijskog sektora i dobro integriranog sektora plaćanja kojima bi se odgovorilo na nove potrebe u području plaćanja u EU-u. Uzimajući u obzir digitalizaciju, brze promjene u području plaćanja i pojavu kriptovalute, ESB istražuje mogućnost izdavanja digitalnog eura kao dopune gotovini i rješenjima za plaćanje koja nudi privatni sektor.

U listopadu 2020. ESB je objavio izvješće o digitalnom euru koje je izradila radna skupina Eurostava na visokoj razini³³ i pokrenuo javno savjetovanje. Potonje je zaključeno 12. siječnja 2021. i privuklo je velik interes. Digitalni euro mogao bi, među ostalim, pridonijeti digitalizaciji gospodarstva EU-a i njegovoj strateškoj autonomiji. U kombinaciji s privatnim rješenjima za digitalnu valutu, digitalni bi euro mogao djelomično ublažiti izazove uočene smanjenja korespondentnih bankovnih odnosa u prekograničnim transakcijama koje je posljedica racionalizacije troškova banaka, regulatornih očekivanja³⁴ i promjena u načinu pružanja te usluge. Kako bi se iskoristile prednosti javnog digitalnog eura, ključno je i svladati sve potencijalne izazove za politike EU-a, kao što su izazovi koji se odnose na financijsko posredovanje i stabilnost, istiskivanje privatnih rješenja za plaćanje, financijsku uključenost, sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma, privatnost podataka i provođenje monetarne politike. Euroskupina je 3. studenoga 2020. održala prvu stratešku raspravu o digitalnom euru i mogućim gospodarskim, društvenim i političkim posljedicama koje bi takva inovacija mogla imati.

Službe Komisije i ESB-a zajednički će na tehničkoj razini preispitati brojna politička, pravna i tehnička pitanja povezana s mogućim uvođenjem digitalnog eura, uzimajući u obzir svoje ovlasti predviđene Ugovorima EU-a.

Komisija je istodobno u kontekstu svoje strategije za digitalne financije³⁵ predložila novu uredbu o tržištima kriptovalute (MiCA)³⁶. Njome se želi osigurati da kriptovaluta s funkcijom plaćanja, posebno „stabilne kriptovalute”, ne ugrožava financijsku stabilnost, monetarnu politiku, prijenos monetarne politike i monetarnu suverenost. To je u skladu s priopćenjem ministara financija skupine G-20 i guvernera središnjih banaka³⁷ iz listopada 2020. Razvojem poveznica za izravna plaćanja između EU-a i trećih zemalja, kako je utvrđeno u Komisijinoj strategiji za plaćanja malih vrijednosti³⁸, ublažit će se i uočeni pad u korespondentnom bankarstvu. Kako je dogovoreno u okviru skupine G-20, „globalne stabilne kriptovalute” ne bi se trebale uvesti u primjenu dok se odgovarajućim osmišljavanjem njihovih karakteristika i u skladu s primjenjivim standardima ne ispune svi relevantni pravni, regulatorni i nadzorni zahtjevi.

---

³³ Europska središnja banka, *Report on a digital euro* (Izvješće o digitalnom euru), (listopad 2020.).

³⁴ Posebno u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

³⁵ COM(2020) 591, vidjeti prethodno navedeno.

³⁶ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o tržištima kriptovalute i izmjeni Direktive (EU) 2019/1937 (COM(2020) 593).

³⁷ Za više informacije vidjeti: <http://www.g20.utoronto.ca/2020/2020-g20-finance-1014.html>

³⁸ COM(2020) 592, vidjeti prethodno navedeno.

Ključna mjera 6.: Komisija i ESB zajednički će preispitati brojna politička, pravna i tehnička pitanja povezana s mogućim uvođenjem digitalnog eura.

4. POVEĆANJE OTPORNOSTI INFRASTRUKTURA FINANCIJSKOG TRŽIŠTA EU-A I POVEZANIH PRUŽATELJA KLJUČNIH USLUGA

EU je otvoren prema globalnim financijskim tržištima, ali je spreman zaštititi svoje interese. U tom su kontekstu odluke o jednakovrijednosti u financijskim uslugama korisne za EU i za treće zemlje te služe cilju EU-a da promiče međunarodnu integraciju financijskih tržišta, a istodobno očuva financijsku stabilnost. Komisija je donijela više od 280 odluka o jednakovrijednosti za više od 30 zemalja.

To je posebno važno za infrastrukture financijskog tržišta, koje su strateška čvorišta financijskog sustava. Služe kao pristupna točka za strana financijska tržišta, a njihova otvorenost pogoduje poduzećima i ulagateljima iz EU-a te njihovo upravljanje i nadziranje mora biti u skladu s visokim standardima i temeljiti se na radu međunarodnih normizacijskih tijela. Osim toga, u razdoblju krize važno je očuvati ključne funkcije. Glavni je interes EU-a razviti svoje infrastrukture financijskog tržišta i povećati njihovu otpornost kako bi se izbjeglo oslanjanje na pružatelje takvih ključnih usluga iz trećih zemalja.

Jačanje operativne otpornosti tržišnih infrastruktura uključuje zaštitu sektora od sve raširenijih, ciljanijih i djelotvornijih prijetnji i slabosti u području kibersigurnosti³⁹. Komisija je nedavno objavila konkretne prijedloge⁴⁰ za održivu digitalizaciju gospodarskih i društvenih aktivnosti EU-a s pomoću visoke razine digitalne operativne otpornosti i sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava o kojima EU ovisi.

Jačanje otpornosti infrastruktura financijskog tržišta

Brojne infrastrukture financijskog tržišta iz EU-a pružaju usluge pohrane i slanja platnih poruka na globalnoj razini. Zbog njihovih međunarodnih aktivnosti na njih se primjenjuju strani zakoni i politike. To ih čini osjetljivima na poremećaje koje izazivaju treće zemlje, primjerice nezakonitom izvanteritorijalnom primjenom jednostranih sankcija. Važno je da EU očuva globalni doseg tih infrastruktura i pritom zaštititi svoju otvorenu stratešku autonomiju.

³⁹ ENISA Threat Landscape – 2020 (ENISA – Pregled prijetnji 2020.), dostupno na: <https://www.enisa.europa.eu/topics/threat-risk-management/threats-and-trends>.

⁴⁰ JOIN(2020) 18, „Strategija EU-a za kibersigurnost za digitalno desetljeće”, Zajednička komunikacija Europske komisije i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Europskom parlamentu i Vijeću, prosinac 2020.; COM(2020) 823, Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o mjerama za visoku zajedničku razinu kibersigurnosti širom Unije i stavljanju izvan snage Direktive (EU) 2016/1148 („Direktiva NIS”); Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o digitalnoj operativnoj otpornosti za financijski sektor i izmjeni uredbi (EZ) br. 1060/2009, (EU) br. 648/2012, (EU) br. 600/2014 i (EU) br. 909/2014.

EU bi trebao osmisliti mjere za zaštitu subjekata iz EU-a u slučaju da treća zemlja zahtijeva da infrastrukture financijskog tržišta iz EU-a poštuju sankcije koje je ta treća zemlja jednostrano donijela ili druge mjere kojima se ometaju zakonite aktivnosti u EU-u. U okviru šireg odgovora EU-a na nezakonitu izvanteritorijalnu primjenu jednostranih sankcija trećih zemalja kojima se utječe na zakonite aktivnosti u EU-u, prvi bi korak bio strukturirano ocjenjivanje slabosti ispitivanjem i razvojem poslovnih modela za infrastrukture financijskog tržišta. Drugi bi korak bio razvoj alata za suzbijanje posljedica nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih mjera trećih zemalja na subjekte iz EU-a. Na primjer, ako takve mjere trećih zemalja dovode do neopravdanog isključivanja iz infrastrukture financijskog tržišta ili do novčane kazne za subjekt iz EU-a, EU bi se mogao suprotstaviti takvom neopravdanom uplitanju s pomoću ovdje predloženih mjera. Postizanju tog cilja pridonijet će i mjere navedene u odjeljku 5.

Veliki iznosi ugovora nominiranih u eurima koje poravnavaju i namiruju središnje druge ugovorne strane izvan EU-a isto tako izazivaju zabrinutost u pogledu financijske stabilnosti u slučaju buduće krize koja bi zahtijevala likvidnost u eurima ili u drugim valutama Unije. U tom se kontekstu u nedavnoj privremenoj odluci o jednakovrijednosti okvira Ujedinjene Kraljevine za središnje druge ugovorne strane jasno navodi da obujam trenutačnih izloženosti članova sustava poravnavanja iz Unije središnjim drugim ugovornim stranama iz Ujedinjene Kraljevine donosi rizike za financijsku stabilnost Unije te za prijenos i provođenje njezine monetarne politike. Stoga se jasno očekuje da će članovi sustava poravnavanja iz Unije smanjiti svoje izloženosti prema središnjim drugim ugovornim stranama iz Ujedinjene Kraljevine koje su sistemski važne za Uniju, posebno izloženosti povezane s OTC izvedenicama nominiranim u eurima i drugim valutama Unije. Osim toga, nedavno osnovani Nadzorni odbor za središnje druge ugovorne strane pri Europskom nadzornom tijelu za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA) provest će sveobuhvatno preispitivanje systemske važnosti središnjih drugih ugovornih strana iz trećih zemalja i njihovih usluga i aktivnosti poravnanja u Uniji⁴¹, a ESMA će poduzeti sve odgovarajuće mjere za otklanjanje rizika za financijsku stabilnost u skladu s Uredbom o infrastrukturi europskog tržišta (EMIR)⁴².

Sudionici na tržištu EU-a moraju smanjiti svoje prekomjerne izloženosti sistemskim središnjim drugim ugovornim stranama trećih zemalja, a središnje druge ugovorne strane EU-a moraju ojačati svoje kapacitete za poravnanje. Tada će izloženosti biti uravnoteženije, što će doprinijeti financijske stabilnosti. Komisija, zajedno s ESB-om, Europskim nadzornim tijelom za bankarstvo (EBA) i Europskim nadzornim tijelom za vrijednosne papire i tržišta kapitala (ESMA), stoga planira surađivati s financijskim sektorom kako bi procijenila moguće tehničke poteškoće povezane s prijenosom ugovora nominiranih u eurima ili drugim valutama EU-a na središnje druge ugovorne strane u EU-u u cilju olakšavanja takvih prijenosa. Razmotrit će se i posljedice za realno gospodarstvo. Očekuje se da će preporuke biti objavljene do sredine 2021.

Ključna mjera 7.: Komisija će surađivati s infrastrukturama financijskog tržišta kako bi temeljito analizirala njihove slabosti u odnosu na nezakonitu izvanteritorijalnu primjenu jednostranih sankcija trećih zemalja. Komisija u tom pogledu namjerava

⁴¹ Uredba (EU) 2019/2099 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 u pogledu postupaka i tijela uključenih u izdavanje odobrenja središnjim drugim ugovornim stranama i zahtjevâ za priznavanje središnjih drugih ugovornih strana trećih zemalja.

⁴² Uredba (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o OTC izvedenicama, središnjoj drugoj ugovornoj strani i trgovinskom repozitoriju.

uključiti ESB i relevantna europska nadzorna tijela u skladu s njihovim nadležnostima. Na temelju toga Komisija će procijeniti potrebu za izdavanjem povezanih preporuka i pridonijeti nizu instrumenata EU-a za sprečavanje i učinkovito suzbijanje neopravdanog uplitanja u infrastrukture financijskog tržišta iz EU-a.

Ključna mjera 8.: Komisija će osnovati radnu skupinu za ocjenu mogućih tehničkih poteškoća povezanih s prijenosom financijskih ugovora nominiranih u eurima ili drugim valutama EU-a koji se poravnavaju izvan EU-a na središnje druge ugovorne strane iz EU-a.

Smanjenje prekomjernog oslanjanja na strane financijske institucije i financiranje u stranim valutama

Prekomjerno oslanjanje na bankarski sektor izvan EU-a moglo bi uzrokovati probleme u razdobljima poremećaja na financijskim tržištima. Tržišni udio investicijskih banaka EU-a u posljednjih se 15 godina smanjuje na svjetskoj razini i na razini EU-a. U razdobljima financijske krize banke izvan EU-a mogu odlučiti smanjiti svoju prisutnost u EU-u i usredotočiti se na domaće tržište. Takva bi situacija mogla poduzećima i državama članicama EU-a otežati pristup financiranju na tržištima kapitala, rješenjima za upravljanje rizicima ili drugim financijskim uslugama te ugroziti likvidnost ili čak solventnost financijskih drugih ugovornih strana iz EU-a.

Sličan je izvor rizika i prekomjerno oslanjanje banaka iz EU-a na tržišta valutnih ugovora o razmjeni. Europski odbor za systemske rizike (ESRB) već je 2011.⁴³ preporučio nacionalnim nadzornim tijelima da prate financiranje u američkim dolarima i likvidnost američkog dolara te da kreditne institucije EU-a izrade planove financiranja za nepredviđene situacije. Od tada su za banke uvedeni novi zahtjevi za likvidnost koji obuhvaćaju i važne strane valute, a ESB je dogovorio linije razmjene s drugim središnjim bankama kako bi se u razdoblju poteškoća na tržištu osigurala likvidnost u američkim dolarima za bankovni sustav i gospodarstvo. Tim je mjerama donekle smanjena zabrinutost u pogledu financijske stabilnosti.

Financijska kriza iz 2008. i poremećaji na tržištu iz ožujka 2020. primjer su tih rizika⁴⁴. Općenito, prekogranično financiranje olakšava dotok kredita u svjetsko gospodarstvo. Međutim, prekogranični tokovi postaju nestabilniji u razdobljima krize jer financijske institucije obično nastoje hitno refinancirati svoje pozicije, povećati svoju likvidnost i smanjiti kreditni rizik druge ugovorne strane. Na početku pandemije bolesti COVID-19, s obzirom na ulogu američkog dolara kao globalne valute, zbog pribjegavanja dolaru i dislokacije američkog repo tržišta financijskim je institucijama izvan SAD-a bilo sve teže i skuplje refinancirati poslovanje u dolarima.

Veća upotreba eura u međunarodnim transakcijama, povećana privlačnost i mogućnosti ulaganja u eurima te uvođenje i konsolidacija referentnih vrijednosti u eurima mogu dodatno smanjiti financijske slabosti poduzeća. Prvi korak za rješavanje tih problema bila bi detaljnija analiza ovisnosti o financijskim subjektima izvan EU-a i financiranju u stranim valutama te relevantnih pokretača i slabosti financijskog sustava EU-a. Komisija će 2021. ovlastiti Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo da provede studiju o ovisnosti

⁴³ Preporuka ESRB-a o financiranju kreditnih institucija u američkim dolarima (ESRB/2011/2).

⁴⁴ *US dollar funding tensions and central bank swap lines during the COVID-19 crisis* (Napetosti u pogledu financiranja u američkim dolarima i linije razmjene središnjih banaka tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19), objavljeno u Ekonomskom biltenu ESB-a, broj 5/2020.

EU-a o financijskim subjektima izvan EU-a i ovisnosti banaka o financiranju u stranim valutama.

Osiguravanje protoka kapitala i financijskih usluga prema trećim zemljama

Izvanteritorijalna primjena jednostranih sankcija trećih zemalja ozbiljno je utjecala na sposobnost EU-a i njegovih država članica da ostvaruju ciljeve vanjske politike, poštuju međunarodne sporazume i upravljaju bilateralnim odnosima sa sankcioniranim zemljama. Jednostrane mjere trećih zemalja u nekim su slučajevima ugrozile zakonitu trgovinu s drugim zemljama i ulaganja poduzeća iz EU-a u te zemlje. U tom su kontekstu Njemačka, Francuska i Ujedinjena Kraljevina, uz tehničku i financijsku potporu službi Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD), uspostavile Instrument za potporu trgovinskoj razmjeni (INSTEX), subjekt posebne namjene za olakšavanje plaćanja pri zakonitoj trgovini između EU-a i Irana. Instrument je uveden u siječnju 2019., a otada se u svojstvu dioničara pridružilo još pet država članica (Belgija, Danska, Finska, Nizozemska, Švedska) i Norveška.

Komisija će s Visokim predstavnikom Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku („Visoki predstavnik”) razmotriti najprikladniji način zaštite vanjske politike i strateških interesa EU-a, kao i poduzeća i pojedinaca iz EU-a, od učinaka nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih sankcija koje su donijele treće zemlje. U okviru te rasprave Komisija će u bliskoj suradnji s ESVD-om istražiti načine za osiguravanje neprekinutog i sigurnog protoka osnovnih financijskih usluga između EU-a i njegovih trgovinskih partnera te za zaštitu zakonitih aktivnosti subjekata iz EU-a, poštujući u potpunosti multilateralne međunarodne sporazume i okvir EU-a za sankcije. U tom će se kontekstu ispitati načini za daljnje poboljšanje učinkovitosti instrumenata kao što je INSTEX.

Ključna mjera 9.: Komisija će istražiti načine za osiguravanje neprekinutog protoka osnovnih financijskih usluga, uključujući plaćanja, prema subjektima ili pojedincima iz EU-a na koje se primjenjuju izvanteritorijalne jednostrane sankcije trećih zemalja.

5. JAČANJE PRIMJENE I IZVRŠAVANJA SANKCIJA EU-A

Sankcije EU-a ključan su instrument za promicanje ciljeva zajedničke vanjske i sigurnosne politike (ZVSP) s pomoću koje EU može intervenirati, osobito radi očuvanja mira i jačanja međunarodne sigurnosti. Stoga imaju ključnu ulogu u očuvanju vrijednosti EU-a i širenju njegova utjecaja na međunarodnoj razini. Stroža i brža primjena i izvršavanje sankcija EU-a, kao i politika zaštite protiv nezakonite izvanteritorijalne primjene sankcija trećih zemalja na subjekte iz EU-a, doprinijet će otvorenosti, snazi i otpornosti EU-a.

Vijeće Europske unije, Visoki predstavnik i Komisija imaju različite komplementarne ovlasti u pogledu oblikovanja, primjene i izvršavanja sankcija EU-a⁴⁵, uz potpuno poštovanje prava EU-a i međunarodnog prava. Vijeće odlučuje o donošenju, obnavljanju ili ukidanju sankcija na temelju prijedloga Visokog predstavnika. Komisija s Visokim predstavnikom provodi te odluke u pravu EU-a putem zajedničkih prijedloga uredbi

⁴⁵ Vijeće Europske unije donosi sankcije EU-a jednoglasnom odlukom, u skladu s člankom 29. Ugovora o Europskoj uniji, i uredbom donesenom kvalificiranom većinom u skladu s člankom 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Vijeća. U svojoj ulozi čuvarice Ugovorâ Komisija prati primjenu sankcija država članica u skladu s UFEU-om. Međutim, primjena nije ujednačena u cijelom EU-u koliko bi trebala biti. To rezultira poremećajima na jedinstvenom tržištu jer poduzeća iz EU-a, uključujući društva kćeri stranih poduzeća iz EU-a, mogu zaobići zabrane. Nadalje, stvara i nesigurnost među subjektima. Nedosljednim izvršavanjem potkopava se učinkovitost sankcija i sposobnost EU-a da nastupa jedinstveno.

Potpuna i ujednačena primjena sankcija EU-a te daljnji rad na suzbijanju nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih sankcija trećih zemalja na subjekte iz EU-a dodatno će povećati stratešku važnost EU-a i. povećanjem vjerodostojnosti EU-a kao regulatorne sile i ii. očuvanjem integriteta i jednakih uvjeta na jedinstvenom tržištu EU-a.

Poboljšanje oblikovanja i primjene sankcija EU-a

Sankcije EU-a moraju biti usmjerene na postizanje ciljeva politike EU-a, pri čemu treba izbjeći neželjene posljedice. Komisija će, kao institucija zadužena za praćenje i koordinaciju primjene sankcija EU-a u skladu s UFEU-om, od 2021. pridonositi ocjeni učinkovitosti sankcija EU-a. To će uključivati ispitivanja gospodarskog učinka sankcija na subjekte koji im podliježu, na trgovinske tokove između EU-a i dotične zemlje, na poduzeća iz EU-a i na pružanje humanitarne pomoći. Na temelju te ocjene Komisija će u suradnji s Visokim predstavnikom predložiti kako poboljšati učinkovitost propisa o sankcijama EU-a.

Komisija će 2021. preispitati i prakse kojima se izbjegavaju i potkopavaju sankcije, uključujući upotrebu kriptovaluta i stabilnih kriptovaluta. Rezultati će poslužiti kao temelj za moguće zakonodavne prijedloge ili provedbene smjernice od 2022.

Sankcije EU-a najučinkovitije su kad su informacije o njihovom učinku brzo dostupne. Komisija će 2021. uspostaviti bazu podataka, repozitorij za razmjenu informacija o sankcijama. Time će se omogućiti brzo izvješćivanje i razmjena informacija između država članica i Komisije o primjeni i izvršavanju sankcija. Komisija će razmotriti pribavljanje specijaliziranih informacija, uključujući podatke koje prikupljaju agencije i tijela EU-a. Komisija će prema potrebi koordinirati svoj rad s Visokim predstavnikom. Nadalje, Komisija će procijeniti potrebu za preispitivanjem postojećih obveza izvješćivanja za države članice.

Usporedno s donošenjem ove Komunikacije Komisija osniva stručnu skupinu predstavnika država članica za sankcije i izvanteritorijalnost. Predstavnicima Europske službe za vanjsko djelovanje pozivaju se da sudjeluju na sastancima skupine. Mandat skupine obuhvaćat će pitanja povezana s tehničkom primjenom sankcija EU-a i Uredbe (EZ) br. 2271/96 („Statut o blokiranju”)⁴⁶. Osim toga, skupina će služiti kao forum za daljnji rad u području otpornosti EU-a na posljedice nezakonite primjene izvanteritorijalnih jednostranih sankcija koje donose treće zemlje. Prema potrebi se mogu pozvati nevladine organizacije i civilno društvo kako bi se u prvi plan stavilo humanitarne aspekte.

Potrebna je daljnja koordinacija određenih prekograničnih pitanja povezanih sa sankcijama. Trenutačno, tijela država članica koja su nadležna za odobravanje zahtjeva

---

⁴⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 2271/96 od 22. studenoga 1996. o zaštiti od učinaka izvanteritorijalne primjene zakonodavstva koje donese treća zemlja i djelovanja koja se temelje na tom zakonodavstvu ili iz njega proizlaze (SL L 309, 29.11.1996., str. 1.–6.).

poduzeća iz EU-a ili humanitarnih subjekata koji djeluju u više država članica često nisu obaviještena o usporednim zahtjevima podnesenima drugim nacionalnim tijelima ili odlukama tih tijela. To može dovesti do nekoordiniranog izvršavanja sankcija EU-a i biranja najpovoljnije jurisdikcije. Komisija će surađivati s državama članicama kako bi uspostavila sustav za centralizaciju obavješćivanja i širenje informacija među državama članicama te kako bi pomogla u koordinaciji odgovora država članica, uz potpuno poštovanje podjele nadležnosti u skladu s Ugovorima.

Komisija će s državama članicama raspravljati i o primjeni sankcija EU-a kako bi se osigurao usklađen pristup u tom pogledu. U okviru prethodno navedene stručne skupine moglo bi se raspravljati i o primjenjivim standardima i odgovarajućim najboljim primjerima iz prakse.

Naposljetku, EU je vodeći pružatelj pomoći trećim zemljama. Komisija će surađivati s državama članicama i svojim međunarodnim partnerima kako bi se zajamčila najviša razina dužne pažnje u cilju osiguranja da se sredstva i ekonomski izvori EU-a, uključujući jamstva, upotrebljavaju potpuno u skladu sa sankcijama EU-a. Komisija je spremna nastaviti surađivati s partnerima koji trebaju povećati kapacitete u tom području.

***Ključna mjera 10.:* Komisija će 2021. uspostaviti bazu podataka, repozitorij za razmjenu informacija o sankcijama, za brzo izvješćivanje i razmjenu informacija između država članica i Komisije o primjeni i izvršavanju sankcija.**

***Ključna mjera 11.:* Komisija će u 2021. surađivati s državama članicama na uspostavi jedinstvene kontaktne točke za pitanja izvršavanja i primjene koja imaju prekograničnu dimenziju.**

***Ključna mjera 12.:* Komisija će i dalje osiguravati da se sredstva i ekonomski izvori EU-a koji su stavljani na raspolaganje trećim zemljama, međunarodnim organizacijama i međunarodnim financijskim institucijama ne koriste protivno sankcijama EU-a. U tu će se svrhu s partnerima koji upravljaju sredstvima EU-a kontinuirano dogovarati o pravno obvezujućim odredbama za osiguravanje usklađenosti i pratiti njihovu primjenu.**

Nadzor usklađenog izvršavanja sankcija EU-a

U svojoj ulozi čuvarice Ugovora Komisija prati i prikuplja informacije o mogućim povredama prava EU-a od strane država članica. Kako bi se riješio problem povjerljive prirode informacija o kršenju sankcija EU-a i mogućih posljedica za one koji prijavljuju nezakonite aktivnosti, Komisija će uvesti poseban alat kojim će se olakšati anonimno prijavljivanje.

U prvoj polovini 2022. Komisija će izraditi plan (uključujući kriterije i vremenski raspored) o tome kako od otkrivanja sustavnog nepoštovanja sankcija EU-a doći do pokretanja postupaka pred Sudom Europske unije.

Naposljetku, Komisija će surađivati s državama članicama, među ostalim u okviru stručne skupine za sankcije i izvanteritorijalnost, kako bi osigurala da nacionalne kazne za kršenje sankcija EU-a budu učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.

***Ključna mjera 13.:* Komisija će uspostaviti namjenski sustav koji će omogućiti anonimno prijavljivanje slučajeva izbjegavanja sankcija, koji će moći koristiti i „zviždači”. Sustavom će se osigurati potrebna jamstva povjerljivosti.**

Jačanje postojećih alata za suzbijanje izvanteritorijalnosti i razmatranje novih alata

Posljednjih godina određene treće zemlje povećale su primjenu sankcija ili drugih regulatornih mjera kako bi utjecale na ponašanje subjekata iz EU-a, bilo pojedinaca bilo poduzeća. EU smatra da je izvanteritorijalna primjena mjera trećih zemalja na subjekte iz EU-a u suprotnosti s međunarodnim pravom. Tim se mjerama ugrožava integritet jedinstvenog tržišta i financijskih sustava EU-a, smanjuje učinkovitost vanjske politike EU-a te ograničavaju zakonita trgovina i ulaganja, čime se krše temeljna načela međunarodnog prava.

Trajnom bliskom koordinacijom sa saveznicima i partnerima istomišljenicima u cilju što većeg usklađivanja sustava sankcija djelomično se sprečava donošenje sankcija trećih zemalja koje se po opsegu i sadržaju razlikuju od sankcija EU-a te koje se primjenjuju izvanteritorijalno i na subjekte iz EU-a. Visoki predstavnik i Komisija nastaviti će redoviti dijalog i suradnju u pogledu sankcija s trećim partnerima, posebno s partnerima iz skupine G-7, u skladu sa svojim nadležnostima, kako bi se osigurala bolja usklađenost odluka o sankcijama i pitanjima primjene te kako bi se upozorilo na moguće probleme povezane s izvanteritorijalnom primjenom sankcija trećih zemalja.

Ključna mjera 14.: Jačanje suradnje u pogledu sankcija, posebno s partnerima iz skupine G-7.

Statut o blokiranju jedinstveni je odgovor EU-a na izvanteritorijalnu primjenu mjera trećih zemalja, posebno sekundarnih sankcija, na subjekte iz EU-a⁴⁷. Kako bi se ostvario njegov potencijal, Statut o blokiranju mora biti dijelom sveobuhvatnije politike EU-a protiv izvanteritorijalnosti u okviru koje će Komisija uvesti sljedeće mjere kako bi se bolje iskoristili postojeći i, prema potrebi, izradili novi instrumenti:

- (i) jasniji postupci i pravila za primjenu članka 6. (posebno kako bi se olakšao povrat imovine tuženikâ u cijelom EU-u);
- (ii) pojačane nacionalne mjere za blokiranje priznavanja i izvršavanja stranih odluka i presuda na temelju navedenih izvanteritorijalnih mjera (članak 4.);
- (iii) pojednostavnjena obrada zahtjeva za odobrenje u skladu s člankom 5. drugim stavkom, uključujući provjeru traženih informacija;
- (iv) moguće sudjelovanje u postupcima pokrenutima u inozemstvu kako bi se pružila potpora poduzećima i pojedincima iz EU-a.

Pri procjeni utjecaja izravnih stranih ulaganja u EU na sigurnost i javni poredak⁴⁸ Komisija će razmotriti i vjerojatnost da transakcija dovede do nezakonite izvanteritorijalne primjene sankcija koje je donijela treća zemlja na određeni subjekt iz EU-a. Na primjer, pri preispitivanju slučajeva kada strani ulagatelj stječe kontrolu nad poduzećima iz EU-a, Komisija će, u suradnji s nacionalnim tijelima država članica, možda morati ocijeniti je li predmetno poduzeće iz EU-a sklono poštovati takve

⁴⁷ Njegovim najvažnijim odredbama poništavaju se svi učinci u EU-u svake presude suda ili odluke upravnog tijela koja se temelji na tim izvanteritorijalnim sankcijama (članak 4.); osobama iz EU-a zabranjuje se pridržavanje niza izvanteritorijalnih sankcija, osim ako su za to ovlaštene (članak 5.); i omogućuje se osobama iz EU-a da sudskim putem nadoknade štetu prouzročenu tim izvanteritorijalnim sankcijama (odredba o povratu) (članak 6.).

⁴⁸ Uredba (EU) 2019/452 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. ožujka 2019. o uspostavi okvira za provjeru izravnih stranih ulaganja u Uniji (SL L 79I, 21.3.2019., str. 1.–14.) („Uredba o provjeri izravnih stranih ulaganja”).

izvanteritorijalne sankcije, bez obzira na zemlju koja ih je izrekla. Takav bi ishod mogao ugroziti sposobnost predmetnog poduzeća iz EU-a za održavanje kritične infrastrukture u EU-u ili osiguravanje sigurnosti i kontinuiteta opskrbe kritičnim resursima u EU-u.

Statutom o blokiranju isprva je predviđen jedinstveni odgovor EU-a na izvanteritorijalnu primjenu sankcija. Međutim, zbog širenja takvih sankcija potrebna je dublja rasprava o mogućim dodatnim mjerama za jače odvracanje od njihova donošenja i, ako je potrebno, za odgovor na njihovo donošenje. Komisija će pokrenuti opće razmatranje opcija politike za modernizaciju alata EU-a za suzbijanje posljedica nezakonite izvanteritorijalne primjene jednostranih sankcija trećih zemalja na pojedince i subjekte iz EU-a. Osim razmatranja izmjene kojom bi se ojačao Statut o blokiranju s naglaskom na mjerama retorzije koje nisu povezane s trgovinom, Komisija će razmotriti dodatne alate za zaštitu zakonitih aktivnosti subjekata iz EU-a u skladu s pravom EU-a. Dionike će se uključiti prema potrebi.

Komisija istodobno preispituje svoju trgovinsku politiku⁴⁹ te će najkasnije do četvrtog tromjesečja 2021. (ili ranije ako to bude potrebno) iznijeti prijedlog za odvracanje i odgovor na prisilne mjere trećih zemalja⁵⁰.

Ključna mjera 15.: Komisija će razmotriti dodatne opcije politike za daljnje odvracanje i odgovor na nezakonitu izvanteritorijalnu primjenu jednostranih sankcija trećih zemalja na subjekte iz EU-a, uključujući moguću izmjenu Uredbe (EZ) br. 2271/96.

6. ZAKLJUČAK

Komisija poduzima dosljedan skup mjera za jačanje otvorene strateške autonomije EU-a u cilju povećanja sposobnosti promicanja i obrane multilateralizma utemeljenog na pravilima i razvoja obostrano korisnih bilateralnih odnosa, dok se istodobno štiti od nepoštenih praksi i zlouporabe.

Komisija će provesti sve prethodno navedene mjere kako bi povećala otpornost gospodarstva i infrastruktura financijskog tržišta EU-a. Uspostavit će dijalog s partnerima iz trećih zemalja radi promicanja upotrebe eura, jačanja statusa eura kao međunarodne referentne valute u sektoru trgovine, energetike i robe, jačanja primjene i izvršavanja sankcija EU-a i zaštite subjekata iz EU-a od nezakonite izvanteritorijalne primjene mjera trećih zemalja.

Ta su područja djelovanja međusobno povezana i komplementarna, a uspjeh u jačanju položaja EU-a u njima ovisit će o mnogim javnim i privatnim dionicima, prije svega o Europskom parlamentu, Vijeću EU-a i ESB-u. Komisija poziva sve te aktere da se pridruže ovoj strategiji kako bi se povećala globalna učinkovitost Unije te njezina

---

⁴⁹ *A renewed trade policy for a stronger Europe* (Obnovljena trgovinska politika za snažniju Europu), savjetodavna bilješka od 16. lipnja 2020.

Dostupno na https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158779.pdf

⁵⁰ Pismo namjere predsjedniku Davidu Mariji Sassoliju i kancelarki Angeli Merkel, 16. rujna 2020., dostupno na:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/state_of_the_union_2020_letter_of_intent_hr.pdf.

Vidjeti i Program rada Komisije za 2021., dostupno na: https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_en

gospodarstva i financijskog sektora u cjelini. Komisija će redovito pratiti provedbu tih mjera i u 2023. preispitati postignute rezultate.